

**Medresorska delovna skupina
za usklajevanje aktivnosti,
povezanih s posledicami
požara v podjetju Kemis, d.o.o. Vrhnika**

SPOROČILO ZA JAVNOST

Ljubljana, 14. junija – Nacionalni inštitut za javno zdravje, Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin ter Agencija RS za okolje so pripravili poročila o rezultatih analiz vzorcev, ki so bili odvzeti v zadnjih dneh. V nadaljevanju prilagamo poročila vseh treh institucij.

Z včerajšnjim dnem so na Kliničnem inštitutu za medicino dela, prometa in športa UKC začeli izvajati usmerjene zdravstvene preglede gasilcev, ki so sodelovali v intervenciji. Napotuje jih občina Vrhnika, plačnik pregledov pa je podjetje Kemis d.o.o.. Po zaključenih pregledih bo prof. dr. Metoda Dodič Fikfak pripravila in predstavila poročilo o ugotovitvah.

Od začetka delovanja je informacijsko pisarno v prostorih občine Vrhnika obiskalo več kot 50 občanov, odgovorjeno je bilo na okrog 250 elektronskih sporočil, preko posebne telefonske številke pa je bilo podanih več kot 300 odgovorov. Prebivalcem sta od prejšnjega tedna na voljo tudi mobilni ekipi, ki ju sestavljajo strokovnjaki za varovanje zdravja, varno hrano ter analize tal. Do danes sta ekipi na podlagi prejetega seznama NIJZ obiskali 40 naslovov prebivalcev (ob nekaterih obiskih so bili prisotni tudi okoliški prebivalci) ter dodatno vse šole in vrtce na območju občine Vrhnika. Ob tem želimo ponovno poudariti, da ima mobilna ekipa svetovalno vlogo in ne sprejema naročil ali izvaja odvzema vzorcev iz okolja.

Poročilo Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ)

Glede dolgotrajne izpostavljenosti škodljivim snovem po požaru, smo na NIJZ na novo prejeli Poročila o kemijskem preskušanju 4 sestavljenih vzorcev zelenjave s področij Rovte, Zaplana, Velika Ligojna, Sinja gorica. Vzorci so bili analizirani na sledeče parametre: organoklorni pesticidi, celotni cianid, dioksini in furani, dioksinom podobni PCB, dioksinom nepodobni PCB, kovine (As, Cd, Ni, Pb in Hg) in poliaromatski ogljikovodiki. Rezultati analiz so v priloženi tabeli.

Ker je daljša izpostavljenost dioksinom in furanom lahko povezana s škodljivimi učinki na zdravje ljudi, mora biti njihova prisotnost v okolju spremljana. Vnos dioksinov in furanov v človeško telo je največji preko hrane, zato so za določene kategorije živil že postavljene mejne vrednosti, ki jih določa Uredba EU št. 1881/2006. **Na osnovi prejetih rezultatov ocenjujemo, da so imenovani vzorci zelenjave skladni z zakonodajo oziroma varni za uživanje.**

Celostno sliko morebitnih vplivov na zdravje po požaru na Vrhniki bomo predstavili po pridobitvi vseh rezultatov analiz in izdelani oceni tveganja. V tem času glede preiskovanih snovi ne obstaja akutno tveganje za zdravje ljudi. Točke, na katerih NIJZ spremlja vsebnosti onesnaževal v različnih segmentih okolja, so na zemljevidu (v prilogi) označene z rumeno barvo.

Poročilo Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR)

Iz rezultatov cvetnega prahu izhaja, da v nobenem vzorcu niso bili potrjeni skupni dioksini in furani. Ugotovljena je bila prisotnost dioksinom nepodobnih PCB-jev, katerih koncentracija se je z oddaljenostjo od mesta nesreče zniževala. Glede na to, da za cvetni prah ni predpisanih mejnih vrednosti, so bili vzorci ocenjeni po najstrožji obstoječi živilski zakonodaji - zakonodaji za otroško hrano. V vzorcu, ki je bil vzorčen znotraj 1,6 km pasu, je bila izmerjena najvišja vsebnost, ki je dosegla polovico mejne vrednosti. Najvišja vsebnost dioksinom podobnih PCB-jev je bila prav tako izmerjena v vzorcu, ki je bil vzorčen znotraj 1,6 km pasu in je nižja od predpisane akcijske meje za sveže sadje in zelenjavo.

Vsi rezultati mleka so skladni s predpisanimi mejnimi vrednostmi. Primerjava rezultatov vzorcev mleka vzorčenih na kmetijah ležečih v oddaljenosti v krogu 1,6 km od neskladnega vzorca trave in znotraj kroga 730 m od neskladnega vzorca kaže, da so bile izmerjene koncentracije skupnih dioksinov in furanov, dioksinom podobnih PCB in dioksinom nepodobnih PCB nižje v vzorcu, ki je bil vzorčen na kmetiji ležeči bližje nesreči.

Rezultat analize vzorca zelišč vzorčenega znotraj prvotnega 1,6 km kroga kažejo, da skupni dioksini in furani niso bili zaznani, ugotovljena pa je bila prisotnost dioksinom podobnih PCB in dioksinom nepodobnih PCB. Vsebnost dioksinom podobnih PCB-jev je bila bistveno nižja od predpisane akcijske meje za sveže sadje in zelenjavo, vsebnost dioksinom nepodobnih PCB-jev pa je bila pod mejno vrednostjo določene za živilo, namenjeno najbolj rizični populaciji - mejni vrednosti za otroško hrano.

UVHVVR bo na podlagi neskladnega vzorca izvedla kontrolno vzorčenje. V primeru ugotovljene skladnosti – da v vzorcu ne bodo ugotovljene presežene mejne vrednosti za dioksine, dioksinom podobne PCB in dioksinom nepodobne PCB, bo lahko ukinila ukrep prepovedi. Vzorčenje bo izvedeno takoj, ko bo možno pridobiti reprezentativen vzorec druge košnje trave.

Poročilo Agencije RS za okolje (ARSO)

Vzorčenje tal je potekalo v treh nizih. Analizni rezultati o vsebnosti onesnaževal v tleh iz prvega niza vzorčenj so dosegljivi na spletni povezavi <http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/novice/arhiv.html>. Od 24. 5. smo izvedli še drugi in tretji niz vzorčenj tal. Drugi niz vzorčenja tal smo izvedli 25. 5. po močnem deževju na štirih lokacijah, od tega je bila ena lokacija določena kot monitoring točka, in sicer na otroškem igrišču vrtca Vrhnika – enota Želvica. Ena lokacija je bila določena na območju izliva nevarnih snovi iz Kemisa v potok Tojnica, dve lokaciji pa sta bili določeni na vrtovih, kjer je bil možen vpliv požara na onesnaženost tal.

Z namenom preveritve onesnaženosti tal na lokacijah, kjer se je vzorčila krma, smo tretji niz vzorčenja tal izvedli 30. 5.. Odvzeli smo vzorce tal na petih lokacijah, od tega na štirih travnikih oziroma pašnikih in na eni njivi.

Dne 14. 6. smo prejeli še zadnje analize rezultate za vsebnost onesnaževal. Rezultati analiz vsebnosti onesnaževal v vzorcih tal so pokazali, da so bile pod mejo določanja uporabljene analize metode sledeča onesnaževala: celotni cianid, HCH spojine, drini, benzen, Heptaklorepoksid, Klordan in Heptaklor. Mejne zakonodajne vrednosti niso presegle vsebnosti za: živo srebro, cink, baker, svinec, PCB (vsota), benzen, etilbenzen, drini in HCH spojine.

Podlaga za določitev in ovrednotenje onesnaženosti tal je Uredba o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednostih nevarnih snovi v tleh (Ur. list RS, št. 68/96, v nadaljevanju Uredba), kjer so opredeljene mejne, opozorilne in kritične vrednosti za posamezna onesnaževala. Mejna imisijska vrednost, glede na Uredbo pomeni, da so učinki ali vplivi na zdravje človeka ali okolje še sprejemljivi; pri opozorilni imisijski vrednosti obstaja pri določenih vrstah rabe tal verjetnost škodljivih učinkov ali vplivov na zdravje človeka ali okolje; kritična imisijska vrednost pa predstavlja vrednost pri kateri zaradi škodljivih učinkov ali vplivov na človeka in okolje onesnažena tla niso primerna za pridelavo rastlin, namenjenih prehrani ljudi ali živali ter za zadrževanje ali filtriranje vode.

Na podlagi Uredbe so bile presežene zakonodajne vsebnosti onesnaževal (preglednica) iz drugega in tretjega niza vzorčenj na treh lokacijah. Na travniku na območju Strmca je bila presežena mejna vrednost za kadmij, na njivi na območju Sveč hriba pa sta bili preseženi mejni vrednosti za krom in kobalt.

Pričakovano je bila najbolj onesnažena lokacija na območju izliva nevarnih snovi iz Kemisa v potok, saj so se tla lahko onesnažila preko neposrednega izliva nevarnih snovi v tla in preko zraka. Močno je bila presežena kritična vrednost za mineralna olja in opozorilna vrednost za nikelj v zgornjem sloju tal (0-5 cm), v spodnjem sloju od 5-20 cm pa opozorilna za mineralna olja in mejna vrednost za nikelj. Vsebnosti za policiklične aromatske ogljikovodike, ksilen in toluen so presegle mejne vrednosti v obeh slojih. Poleg tega je bila v zgornjem sloju presežena mejna vrednost za krom in molibden. V vzorcih tal so bile tudi določene povišane vsebnosti stirena, ki z globino padajo. V Uredbi za vsebnost stirena v tleh niso določene mejne, opozorilne in kritične imisijske vrednosti. V sloju tal od 20-30 cm nobeno onesnaževalo ni preseglo mejne vrednosti, kar pričakovano nakazuje, da sta vrhnja sloja tal, onesnažena zaradi neposrednega izliva nevarnih snovi na tla.

V Uredbi niso navedene zakonodajne vrednosti za dioksine in furane, zato smo jih primerjali z avstrijsko zakonodajo. Vsebnosti dioksinov in furanov iz vseh treh nizov vzorčenj tal so bile v vseh vzorcih pod najnižjo referenčno vrednostjo, ki je navedena v avstrijskem predpisu.

Glede na to, da so bile presežene zakonodajne vsebnosti onesnaževal primerljive med vzorci, ki so bili odvzeti na globini 0-5 cm in globini 5-20 cm **rezultati nakazujejo, da so presežene zakonodajne vsebnosti onesnaževal v tleh posledica dejavnosti, ki so se zgodile pred požarom. Izjema je lokacija na območju izliva nevarnih snovi iz Kemisa v Tojnico, kjer vsebnosti preseženih zakonodajnih vrednosti onesnaževal z globino padajo (razen v primeru toluena), kar nakazuje, da so presežene vsebnosti onesnaževal posledica izliva nevarnih snovi na tla.**